

Практичне заняття № 6

Тема : Застосування інтелект-карт в системі реалізації діяльнісного підходу навчання молодших школярів

Мета:

- розповісти про технологію роботи з інформацією, заснованою на асоціативних зв'язках, познайомити з перспективним досвідом учителів в застосуванні технології , відпрацювати спільно зі студентами методичні підходи й прийоми щодо створення ментальних карт, стимулювати їх інтелектуальний і творчий потенціал;
- розвивати логічне мислення, увагу, креативність , навички спілкування й роботи в групах;
- виховувати охайність, відповідальність, самостійність.

Обладнання: роздавальний матеріал, ватман, кольорові олівці, фломастери, конверти з підказками, капелюх з квітками.

Питання для обговорення:

1. Ментальні карти як засіб візуалізації навчального матеріалу в початковій школі.
2. Алгоритм створення інтелект-карти тематичного дня.
3. Методичне опрацювання інтелект-карти.

Література:

1. Бобрицька В. І. Комп'ютерно орієнтована освіта майбутніх філологів: навчально-методичний посібник для студентів / В. І. Бобрицька, С. М. Процька. – Полтава : Скайтек, 2016. –136 с.
2. Гордєєва А. Інтелектуальні карти як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів / А.Й.Гордєєва // Іноземні мови. – № 4/2012[72]. – С. 51–58.
3. Кобися А. П. Застосування ментальних карт у професійній педагогічній діяльності [Електронний ресурс] // Звітна наукова конференція присвячена 15-річчю Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (27 березня 2014 р.). – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/>. – Назва з екрану.
4. Кремена Л.М. Причини невисокої якості знань учнів і шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / Кремена Лідія Миколаївна. – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/>. – Назва з екрану.
5. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
6. Хачатрян С. Карти знань, їх призначення, редактор карт знань [Електронний ресурс] / С. Хачатрян. – Режим доступу: <http://www.kievoit.ippo.kubg.edu.ua/>. – Назва з екрану.

Хід заняття:

I. Теоретична частина

Одним із ефективних інструментів планування тематичного дня чи тематичного тижня є карта знань – Mind map. Її автор — британський психолог *Тоні Бьюзен*. Mind map з англійської перекладають по різному: Карта знань, карта розуму, карта пам'яті, ментальна карта. Але від цього її призначення та алгоритм створення не змінюються.

Карта знань дозволяє:

- поліпшити пам'ять, нагадати факти, слова і образи;
- генерувати ідеї;
- надихнути на пошук рішення;
- продемонструвати концепції і діаграми;
- аналізувати результати або події;
- структурувати план.

Карта знань дає вчителю можливість цілісно оглянути тему дня чи тижня. Вона вказує на види діяльностей та очікувані результати.

Під час планування тематичного дня вчителю варто скористатися Інтелект-картою (ментальна карта, карта пам'яті, діаграма зв'язків тощо) – метод структуризації концепцій з використанням графічного запису.

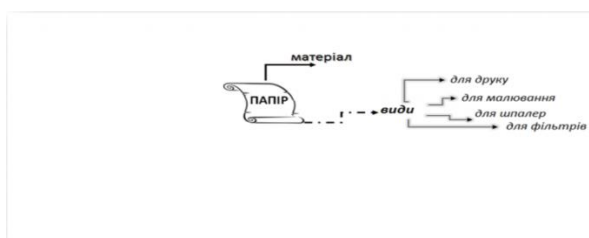
Алгоритм створення Інтелект-карти тематичного дня:

Крок 1. Увага на ключове поняття! Оберіть тему тематичного дня. Сформулюйте її одним словом чи словосполученням. Наприклад: “Папір”.

Крок 2. Починайте роботу з центру. Напишіть центральне поняття – назву об'єкта чи явища (про які ви будете створювати карту) посередині аркуша. Можна намалювати малюнок до цього поняття.

Крок 3. Пишіть ключові слова за годинниковою стрілкою. Заповнюйте карту ключовими словами, які передають зміст інформації та ідей за годинниковою стрілкою, починаючи з правого верхнього кута. (Якщо вам зручно заповнювати карту з усіх сторін, не обмежуйте себе. Працюйте так, як вам зручно. Але подумайте, з яких ключових слів ви, за потреби, почнете відтворювати вашу карту).

Правило 1. Пишіть стисло. Навколо ключового слова напишіть все, що ви знаєте або те, що спадає вам на думку про об'єкт чи явище, яке розглядаєте. Пишіть власні ідеї одним словом або словосполученням. Не пишіть речення!

Правило 2. Пишіть різними буквами. Для того, щоб краще виокремити інформацію, записуйте її, змінюючи накреслення, розмір, колір букв.

Правило 3. Пишіть друкованими літерами. Якщо ви складаєте карту вручну (а не за допомогою комп'ютерної програми), використовуйте друковані літери, тому що для сприймання рукописного тексту потрібно більше часу.

Правило 4. Розфарбовуйте! У кожного кольору є своє значення, причому часто це дуже індивідуально для кожної людини. Колір може істотно спростити та прискорити сприйняття інформації. Зчитувати інформацію з інтелект-карти буде легше, якщо ви будете розуміти значення кольорів, які використовуються в ній.

Таблиця типових значень кольорів

колір	значення	швидкість сприйняття
Червоний колір	Найбільш швидко сприймається колір. Максимально фокусує увагу. Вказують на ризик, проблеми, які можуть виникнути, якщо не звернути на нього увагу	висока
Синій колір	Строгий, ділової колір. Налаштовує на ефективну тривалу роботу. Відмінно сприймається більшістю людей	середня
Зелений колір	Колір свободи. Розслабляючий, заспокійливий колір. Позитивно сприймається більшістю людей. Але його значення сильно залежить від відтінків («енергійний смарагд» очей або «нудьга зелена» в лікарнях радянського типу)	низька
Жовтий колір	Колір енергії, колір лідерства. Дуже дратує колір, на який неможливо не звернути увагу.	висока
Коричневий колір	Колір землі, найтепліший колір. Колір надійності, сили, стабільності, впевненості	низька
Помаранчевий колір	Дуже яскравий, провокаційний колір. Колір ентузіазму, нововведення, порушення, енергії, динаміки. Відмінно привертає увагу	висока
блакитний колір	Колір ніжності, колір романтики. Відмінний фоновий колір. В англійській мові немає окремого слова для цього кольору (blue розуміється як і синій, і блакитний). У Росії цей колір позначає зазвичай свободу руху: до моря, до неба, до мрії	низька
Чорний колір	Строгий, що обмежує колір. Ідеальний для написання тексту, створення кордонів	середня

Правило 5. Малюйте! Якщо ви сумніваєтеся, чи варто малювати, то вибір очевидний – малюйте! Зоровий образ запам'ятовується на довгий час, сприймається з максимальною швидкістю, формує безліч асоціацій. Наш мозок влаштований так, що в нас практично миттєво виникає зорова асоціація на будь-яке слово. Ось цю першу асоціацію і намалюйте. Як правило, потім для сприйняття інформації з інтелект-карти вам навіть не потрібно буде читати, що там написано, – досить буде пробігтися по малюнках, і у вас у голові відразу спливе необхідна інформація.

Правило 6. Групуйте! Намагайтеся одразу записувати інформацію, яку можна згрупувати за обраними вами критеріями. Використовуйте угруповання для позначення односмыслових груп.

Крок 4. Зв'яжіть думки! Використання сполучних гілок допомагає нашому мозку з максимальною швидкістю структурувати інформацію і створювати цілісний образ.

Правило 1. Лінії та стрілки. Встановіть зв'язки між поняттями за допомогою ліній, стілочок різної довжини, штриховки, кольору, товщини тощо.

Правило 2. Використовуйте не більше ніж 7 ± 2 відгалужень від кожного об'єкта, а краще – не більше 5, оскільки таку карту зможе легко сприймати навіть втомлена людина.

Правило 3. Зв'язки головного поняття показуйте за допомогою лінії, потовщуючи її біля основи й поступово звужуючи біля другорядного поняття.

Правило 4. Якщо ключові слова з сусідніх гілок пов'язані один з одним, варто з'єднувати їх стрілками.

Іноді ви будете відчувати, що необхідно додати ще, наприклад, дві гілки, але ніяк не буде виходити сформулювати їхні назви. У такому випадку рекомендується проводити гілки й залишати їх порожніми. У цей момент у вас сформується незавершена дія, і мозок стане надмотивований для того, щоб заповнити ці гілки й запропонувати необхідні ідеї.

Крок 5. Допишіть нові ідеї. Якщо з'являються нові асоціації, відносьте в подальші гілки карти або заносьте в коментарі навколо об'єктів карти (топиків), які в разі паперового написання зручно робити на стікерах.

Після створення Інтелект-карти дайте відповіді на запитання:

- Яка інформація із записаної може стати цікавою учням, доступною для їхнього віку?
- Яка інформація із записаної може стати змістовим наповненням уроку?
- Які навчальні предмети містять цю інформацію?
- Які програмові завдання зможе реалізувати вчитель на уроці з цієї теми?
- В якій послідовності учні знайомитимуться з цією інформацією на уроці?
- Які види діяльності (вправи, завдання) запропонувати учням для дослідження цієї інформації?
- Які ресурси потрібно залучити для підготовки до уроку?

Методичне опрацювання Інтелект-карти

Накладіть зверху Інтелект-карти тонкий папір та стисло напишіть на тих частинах, які ви відібрали для тематичного дня:

- назву предмету;
- програмові завдання;
- вправу чи завдання для учнів;
- необхідні ресурси.

Готуючись до тематичного дня на основі власноруч створеної Інтелект-карти, вчитель може:

1. Відслідковувати, що вже зроблено, а що – ні.

Ми бачимо всю картину цілком. Не захоплюємо в деталях, а чітко і ясно представляємо свої плани.

2. Коригувати план.

Примітка 1. Часто ми плануємо багато завдань так, що їх неможливо виконати. Уже на етапі планування ми змушені вносити корективи, роблячи план більш реалістичним. Карта дозволяє це помітити й вилучити те, що видається вчителю менш важливим.

Примітка 2. Склавши план дня та оглянувши його цілком – учитель часто розуміє, що забув включити в нього якісь важливі складові. План дозволяє провести ротацію: швидко побачити, що потрібно додати, а що – прибрати.

3. Передбачати послідовність власних дій з підготовки до тематичного дня та слідкувати за планом виконання підготовчих дій.

Примітка 1. Розставляємо пріоритети. Важливі справи виділяємо на карті так, що зрозуміло, що вони важливі. У результаті насамперед робимо те, що необхідно робити в першу чергу.

Примітка 2. Відслідковуємо те, що виконано, а що – ні. Виділяючи на карті виконані гілочки, вчитель отримує наочну картину того, що ми встигли зробити, а що – ні.

4. Передбачити час, який буде потрібен на виконання того чи іншого кроку.

II. Практична частина.

1. Об'єднання в групи.
2. Створення ментальних карт до уроків української мови та літературного читання.